

Festivalul de Muzică Veche Miercurea Ciuc 2023

Text de Elena Maria Șorban

Muzici de poveste

A fost odată ca-ntotdeauna (din 1623 îcoace), o cetate din Ținutul Secuiesc, Cetatea Mikó. A fost odată ca-ntotdeauna (din 1980 îcoace) Festivalul de Muzică Veche de la Miercurea Ciuc. Am fost odată ca-ntotdeauna (din 2008 îcoace) la Festival. Și, tot ca-ntotdeauna, am avut parte de trăiri artistice intense, pe parcursul a nouă zile.

De la Londra în Orient

Prima poveste a fost spusă de ansamblul *Prisma* (Germania). Cei patru spiriduși din formație au cântat și au dansat pe muzică de pe „străzile Londrei”, povestindu-ne cum melodiile circulau de la operă pe ulițe și înapoi la operă, cu piese tradiționale irlandeze și scoțiene sau cu *plaints* de Henry Purcell. „Spiriduși” cântau la flaut drept, vioară, *viola da gamba* și lăută și țopăiau cu o poftă de joc pe care am mai văzut-o, cândva, numai la *Ensemble Renaissance* din Serbia.

În aceeași seară, un concert-duplex a alăturat ansamblul de muzică liturgică apuseană *Schola* din Siculeni cu ansamblul de muzică turcă tradițională *Çanlar* (Ungaria). De zece ani îcoace, *Schola* din Siculeni, formată din 23 de membrii (copii și adulți din generațiile infantile anterioare), a ajuns cel mai constant ansamblu specializat pe acest stil, care ne-a condus, cu acest prilej, în sublimul monodiei liturgice medievale. Pe de altă parte, *Çanlar* a abordat muzică medievală polifonică franceză și portugheză, recreată cu mijloacele muzicii orientale, în care vocile bărbătești, alături de percuție, *lafta* (un fel de lăută) și diferite fluiere ne-au adus în transă. Piesele celebre ale regelui Alfonso cel Înțelept al Portugaliei nu le-am auzit niciodată mai seducătoare decât acum!

Transilvănenii în Europa

Ansamblul *Kájoni Konsort* din Baraolt a sărbătorit 35 de ani de activitate, apărând pe scenă într-o componență lărgită, cu participarea unora dintre foștii membri. M-a surprins versiunea creativă pe care au conferit-o unei piese didactice latine din colecția *Odae cum harmoniis*, de

Johannes Honterus (Braşov, 1548), transformată mirabil în ritmica unui dans haiducesc din Ardeal, un experiment pe care l-aş dori aplicat şi asupra altor piese din colecţia transilvană.

„Muzica grădinii zânelor”... V-aţi imaginat aşa o minunăţie? A întruchipat-o pentru noi ansamblul *Carmina Renascentia* (Carei), cu sunete diafane de soprană, tenor, flaute drepte, clavecin, *viola da gamba*, harpă medievală şi percuţie.

Tinerimea barocă

Dintre muzicienii născuţi şi crescuţi în atmosfera Festivalului de la Miercurea Ciuc, am ascultat la această ediţie două concerte, susţinute de ansamblul *Concerto Spiralis*, respectiv violonistul Előd Gábor. *Concerto Spiralis* a excelat nu numai prin performanţa muzicală, ci şi datorită demersurilor de cercetare arhivistică ale conducătorului său, violonistul Koppány Hunyadi, care a scos la lumină două *sinfonie* inedite de Alessandro Stradella.

Ce poate fi mai mult şi mai interesant decât să cânti sonate solo de vioară de Bach? Desigur, să o faci la vârsta de treizeci de ani şi să adaugi şi o suită pentru violoncel, pe care să o redai cu *violoncello da spalla* (violoncel pentru umăr). Pe tot parcursul recitalului nocturn, Előd Gábor a excelat pe o scară largă de afecte, de la introspecţie la ludicul dansant şi bravură, cu o libertate a discursului excelent păstrată în stil.

Copiii şi Renaşterea

Ziua dedicată copiilor a fost o zi de poveste, cu activităţi meşteşugăreşti, de luptă şi îndemânare, dar şi cu o poveste muzicală. Ansamblul *Codex* a antrenat copiii în a lua atitudine împotriva deciziilor abuzive ale „Omului de Aramă”, la care micii spectatori au reacţionat cu vehemenţă, protestând la punctajul dat de acesta. Tiranul a fost nedrept în a juriza dansatorii din concursul propus cu două perechi, una de dansuri populare şi alta cu dansuri de curte. Cine a câştigat până la urmă? Noi toţi. Aceasta pentru că am ascultat şi am vazut dansuri de mare virtuozitate şi inventivitate, realizate de *Codex* şi invitaţii săi dansatori, într-o poveste dinamică, care ar merita să fie itinerată în cât mai multe locuri.

Să creşti în şapte zile cât alţii în şapte ani

Acesta este rezultatul Universităţii de Vară de Muzică Veche de la Miercurea Ciuc, care a pornit în anul 2008. Dacă bine socotesc, vreo 20 de muzicieni s-au profesionalizat în muzica veche

datorită climatului acestei Universități, devenind membri ai ansamblurilor de muzică veche după ce au absolvit ori s-au perfecționat în străinătate. În acest an, alături de cursurile individuale de canto, flaut, vioară, chitară și lăută, clavecin, *viola da gamba*, au avut loc și trei clase de ansamblu: formație renașcentistă, cor și dirijat coral, precum și dansuri renașcentiste. Cei aproximativ 80 de cursanți de la această ediție – după cum am putut asculta în concertele de încheiere – arată tendința de apariție de *next stars*.

Festinuri, festivități și regalități

Trei manifestări culinar-muzicale au adăugat gusturi neștiute pentru sute de curioși. La banchetul din Siculeni, muzica ospățului a fost susținută de familia Ványolos: tatăl, mama și cei patru copii, care au cântat *a cappella*, dar și muzică de cameră instrumentală și vocal-instrumentală, cu deplină pricepere și dedicație. La masă au fost servite rețete franciscane din secolul al XVII-lea. Prelegerea susținută de istoricul urban Noémi Saly la castelul Mikó a fost agrementată de bucate de pe vremuri și muzică veche. În fine, o degustare de vinuri din Ardeal a făcut deliciul participanților.

„Festivitățile regale” cu *Oboe Band* s-au desfășurat în aer liber, cu suflătorii din *Oboe Band*, cu un repertoriu de la curțile europene din jurul anului 1700. Oboaiile baroce, trompeta, fagotul și percuția au răsunat strălucitor, iar interpreții coordonați de Maria Petrescu mi-au sugerat chipuri de îngeri din tablouri de epocă. Formația a mai susținut recitaluri pentru deținuții din închisoarea locală și la casa de copii.

Orchestra Barocă a Festivalului, condusă de violonista germană Ulrike Titze, a continuat periplul regal, încheind cu părți din “Muzica focurilor de artificii” de Haendel, într-un program rafinat și virtuos. Cultura stilistică, munca susținută și plăcerea de a cânta sunt cele trei fire din împletitura magică care ne-a încântat în acea seară. Căldura corzilor, acuratețea alăturilor, sprinteneala clavecinului și energia percuției au conlucrat desăvârșit.

Muzică și poezie

„Întrecerea” dintre ansamblurile *Musica Historica* și *Trei parale* a adus o mult așteptată comparație între lirica maghiară și cea românească, chiar dacă în programe din secole diferite (al XVII-lea, cel al construcției cetății Mikó, respectiv al XIX-lea). Dacă formația maghiară a mizat pe diversitate timbrală, în schimb formația din București a fost nu mai puțin interesantă tocmai prin coloristica de tip sepia a primelor fotografii istorice. Două opțiuni la fel de valabile. Am admirat îndeosebi coordonarea desăvârșită a membrilor din ambele ansambluri, dar și vocea cristalină a sopranei Réka Palócz și timbrul de catifea al baritonului Daniel Pop. O confruntare în care publicul a fost câștigătorul și pe care o dorim continuată cât de curând.

„Poezie fără cuvinte” ar putea fi genericul recitalului de lăută susținut de István Kónya, un interpret de mare ținută intelectuală și instrumentist sagace, creator de atmosferă. Programul centrat în jurul lui Valentin Bakfark și al contemporanilor săi din Europa Centrală a fost o oază de liniște apreciată de numerosul public.

Dincoace de povești

Ultimele două programe din Festival au avut parte de procedeul numit *freedom injection* (aidoma cu Mona Lisa cu mustăți și barbă, 1919, de Marcel Duchamp). Astfel, *Duo Vargfot* a adus un program foarte interesant, din perioada 1600-1800, pe care l-a amestecat cu intervenții de tip improvizatoric ale interpretei Brita Falch Leutert. Cei doi muzicieni au avut un instrumentar variat (orgă, orgă portativă, tilincă, respectiv orgă, drâmbă și moraharpă), care a adus o bogăție coloristică nemaiauzită, însă au ieșit pe teritoriul – incongruent în contextul dat – al curentului contemporan *world music*. *Dador Project* a prezentat un splendid program baroc italian, oglindă a sufletului feminin al epocii, de la cântecul de leagăn la scena de gelozie nebună. Din păcate, excelenta soprană Adriana Kalafszky a intercalat câteva poezii contemporane, care nu aveau nicio legătură cu tema propusă, în aceeași tendință de actualizare, generatoare de incongruență. Ambele

formații sunt prea bune în sine pentru ca să aibă nevoie de asemenea subterfugii, iar Festivalul de la Miercurea Ciuc este marcă de autenticitate, cu un public educat.

Lansarea cărții *Ostinato*, în memoria lăutistului Endre Deák, un simpozion de muzicologie, tururi muzeale ghidate și o excursie tematică au completat manifestările.

Cei trei „magicieni” care au coordonat echipa și pe participanții la Festival sunt prof. univ. dr. Ignác Filip (director artistic), alături de Angéla Ferencz și Gabriella Fazakas, ambele de la Centrul Cultural Județean Harghita. Povestea continuă.

Fotografie de Gyula Ádám.